
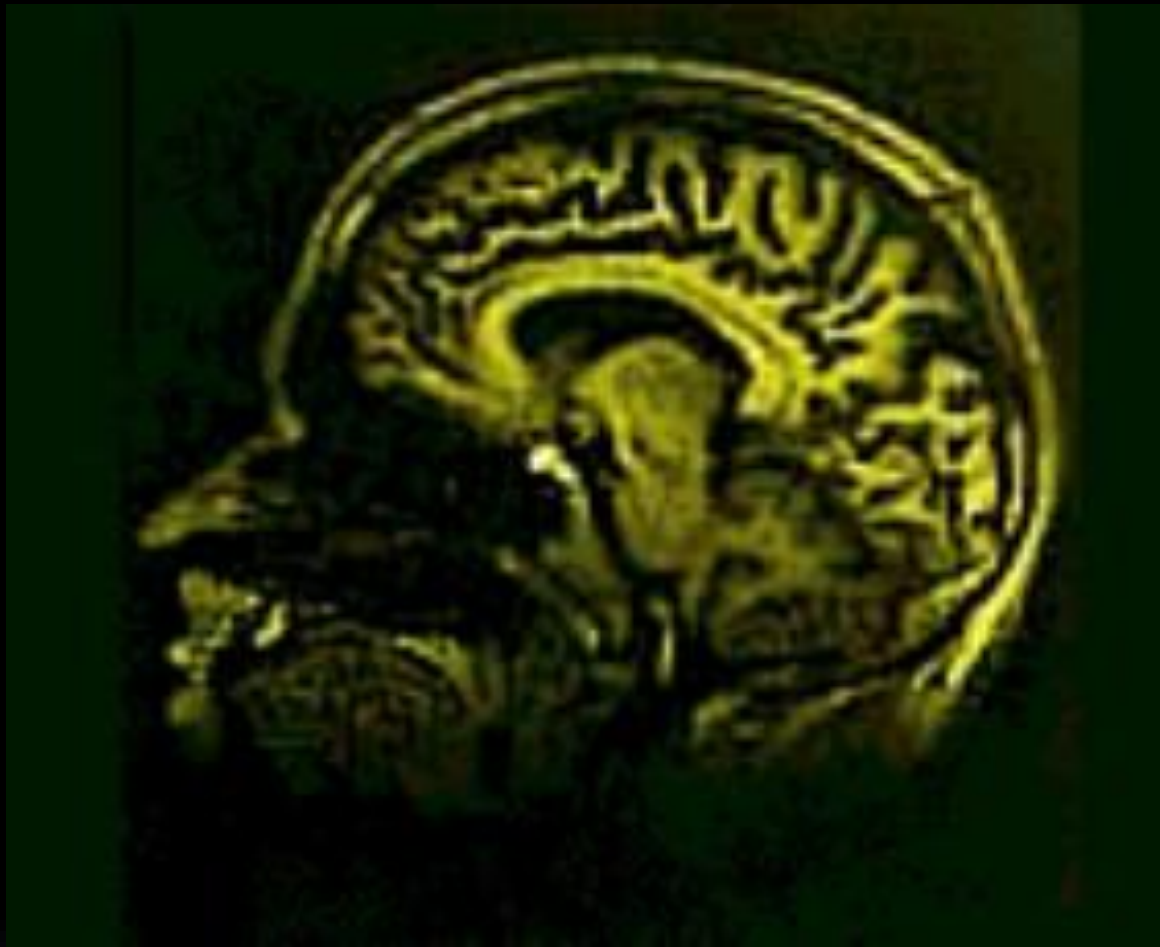

Udar mózgu

- Epidemiologia
  - Obraz kliniczny
  - Powikłania
-

Choroby naczyniowe mózgu stanowią najobszerniejszy dział neurologii oraz jeden z głównych działów neurochirurgii.

- Były one znane już w starożytności, lecz ich związek ze zmianami strukturalnymi w tkankach i naczyniach mózgowych został wykazany dopiero w drugiej połowie siedemnastego wieku.

Udar mózgu- definicja wg WHO

- Nagłe wystąpienie objawów klinicznych ogniskowych (lub globalnych) zaburzeń czynności mózgu, trwające dłużej niż 24 godziny lub prowadzące bezpośrednio do zgonu i wynikające najprawdopodobniej z przyczyn naczyniowych.
- TIA- napad przebiegający z objawami udaru mózgu, trwający nie dłużej niż 24 godziny.

Epidemiologia

Udary mózgu stanowią według WHO **drugą** najczęstszą przyczynę zgonów na świecie i w większości dotyczą osób po 40. roku życia.

Wobec zjawiska starzenia się ludności oraz niekorzystnych zmian zdrowotnych związanych ze stylem życia, należy spodziewać się wzrostu liczby udarów mózgu oraz ich następstw w najbliższej przyszłości.

- najczęstsza przyczyna trwałej niepełnosprawności > 40 rż
- współczynnik zapadalności 177/100 000 M
125/100 000 K
- współczynnik umieralności 106 M i
79 K /100 000

Każdego roku w Polsce odnotowuje się 60-70 tys. przypadków udaru mózgu i około 30 tys. spowodowanych tą chorobą zgonów.

To oznacza, że średnio **co 8 minut** dochodzi w Polsce do udaru mózgu.

Choroby naczyniowe mózgu są jedną z najczęstszych przyczyn inwalidztwa oraz zgonu.

Skutki udaru mózgu

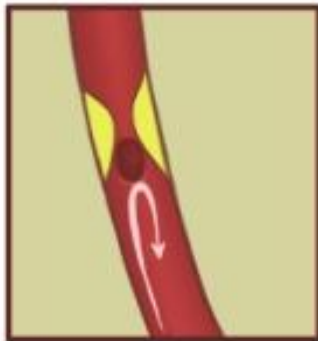
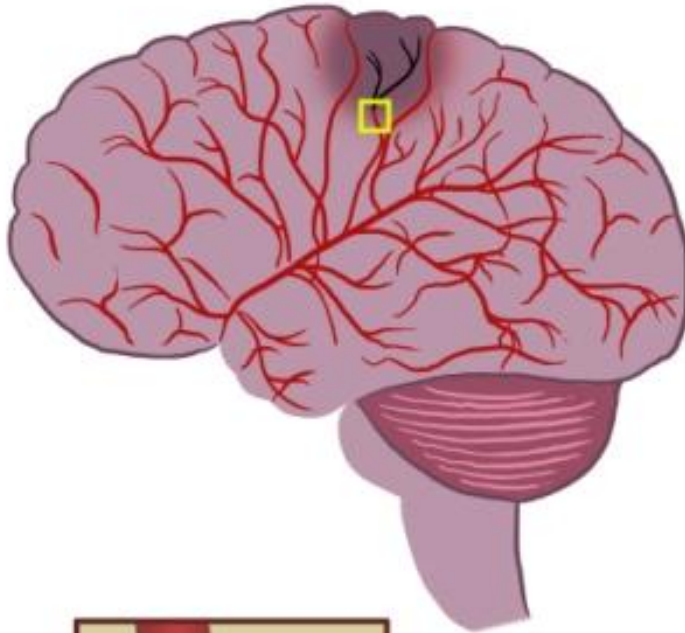
- 15% umiera w ciągu miesiąca
- 25% umiera w ciągu 3 miesięcy

30 % cofnięcie się niedowładów lub śladowe objawy uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego

- 30% żyje z ciężkim inwalidztwem
  - 15% wymaga instytucjonalnej opieki
- spośród 35 000 – 40 000 osób, które przeżyły ~70% wymaga stałego leczenia i rehabilitacji
- 20 000 niepełnosprawnych osób/rok

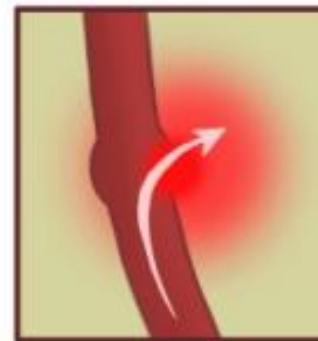

Udar niedokrwienny

Niedrożność naczyń krwionośnych:
brak przepływu krwi w obszarze zagrożonym

Udar krwotoczny

Pęknięte naczynie krwionośne:
wyciek krwi

Częstość występowania:

- 1) Udar niedokrwienny ok. 85%
- 2) Krwotok śródmózgowy ok. 10%
- 3) Krwotok podpajęczynówkowy ok. 3%
- 4) Zakrzepica żył i zatok żylnych mózgu < 1%

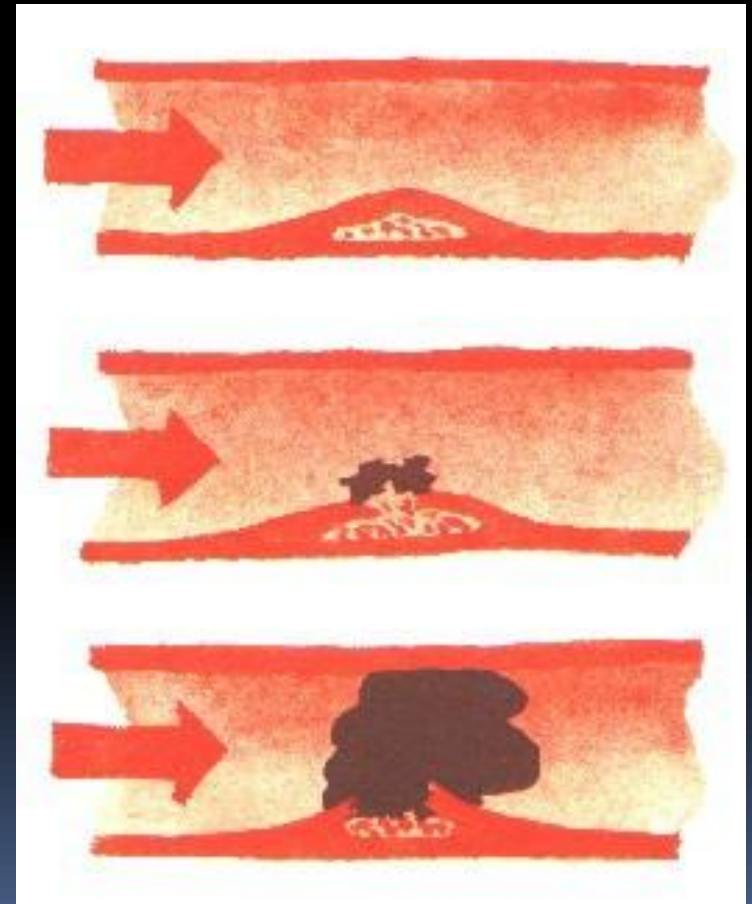
Klasyfikacja TOAST

- 1) Udar z powodu **miażdżycy** dużych naczyń tętniczych (16-20% przypadków)
- 2) Udar z powodu **zatorowości** pochodzenia sercowego (26-30%)
- 3) Udar z powodu zamknięcia małych naczyń-
tzw. **Lakunarny** (16-20%)
- 4) Udar z powodu **innych określonych** etiologii (2-4%)
- 5) Udar o **nieokreślonej** etiologii (30-36%)

Przyczyny

Zakrzepy

powstają najczęściej na podłożu zmian w ścianie naczyń w miejscach ich rozgałęzień, zagięć i zwężeń. W około w 90% przypadków przyczyną uszkodzenia ściany naczyń jest miażdżyca.

Zatory

najczęściej pochodzenia sercowego - migotanie przedsionków, zapalenie wsierdza, wady zastawkowe, zawał serca .

- Pochodzenia pozasercowego - skrzepliny przyścienne z dużych tętnic oraz skrzepliny z układu żylnego w przypadku otworu w przegrodzie serca.
- Inne formy zatorów - blaszki miażdżycowe, tłuszczowe, gazowe i nowotworowe.

choroba małych naczyń mózgowych (udar
lakunarny),

rozwarstwienie tętnic,

zapalenia naczyń mózgowych,

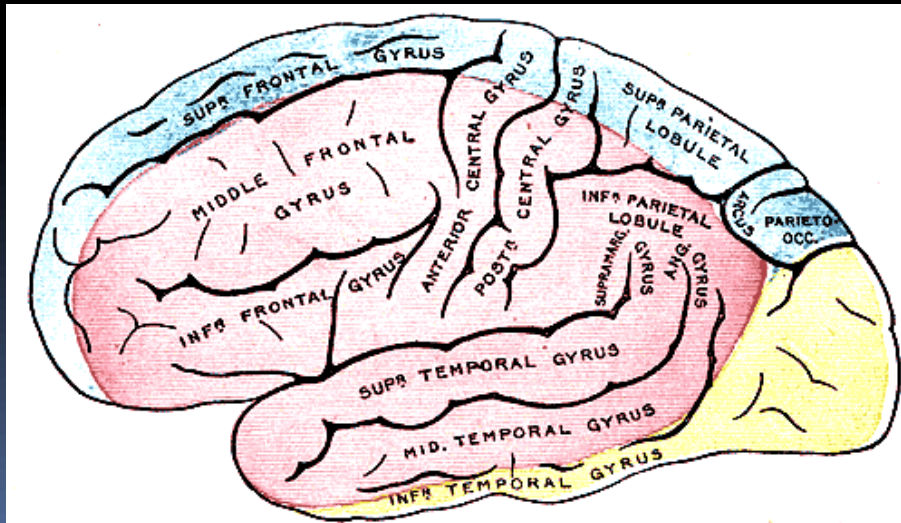
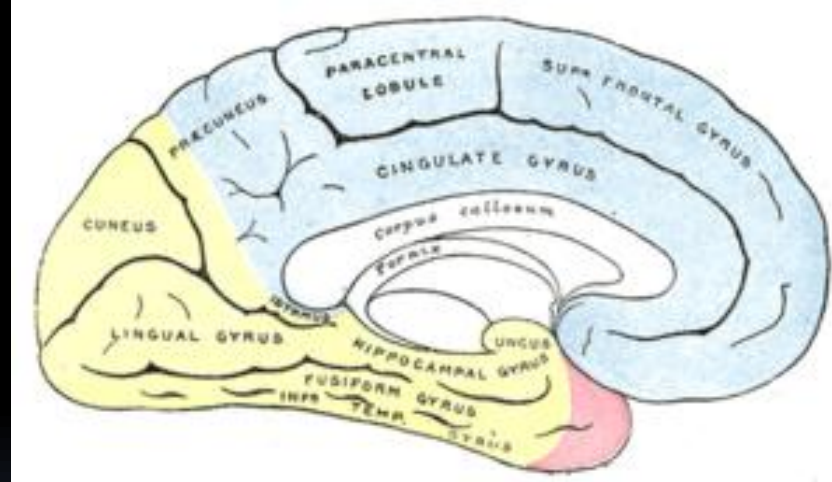
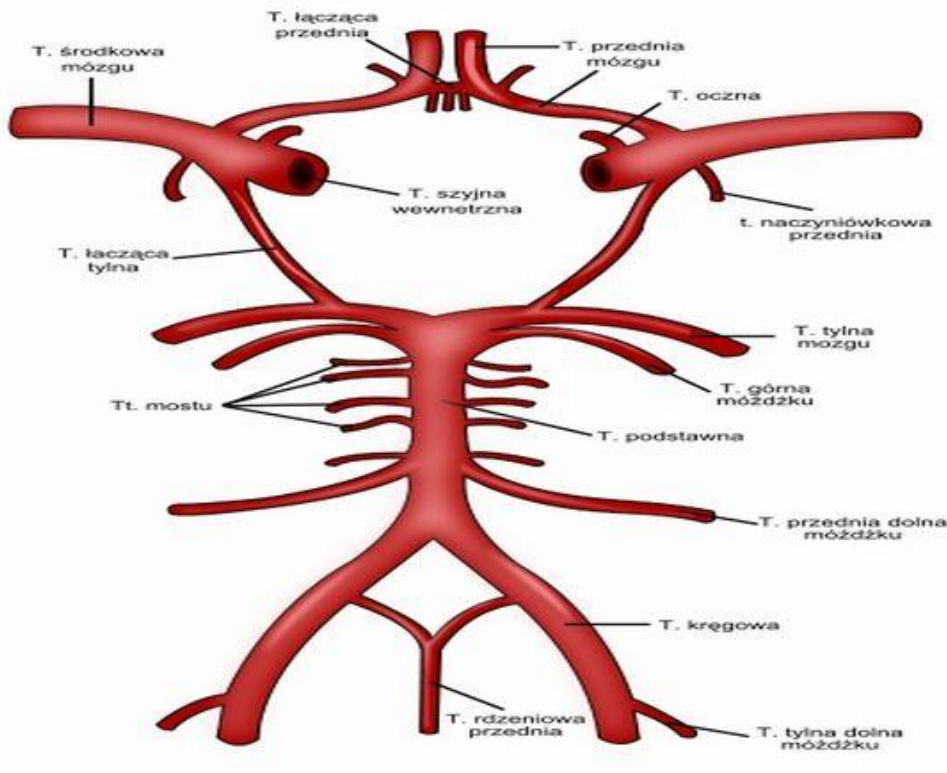
zaburzenia krzepnięcia (zespół
antyfosfolipidowy, trombofilia),

choroby uwarunkowane genetycznie
(CADASIL, MELAS)

infekcje (zapalenie opon, HIV), inne.

Unaczynienie mózgu

Objawy udaru

dysproporcja twarzy

dryfowanie rąk
(osłabienie lub
brak siły mięśniowej)

dysfagia/zaburzenia mowy

czas od momentu
wystąpienia pierwszych
objawów

Objawy udaru

- Obniżone napięcie mięśni

- Objaw Babińskiego

- Przymusowe spojrzenie w stronę ogniska udaru

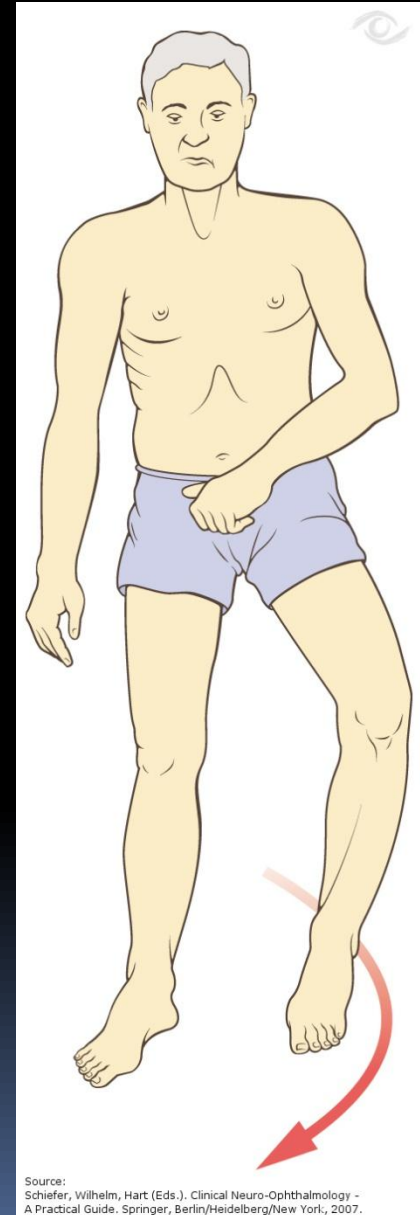
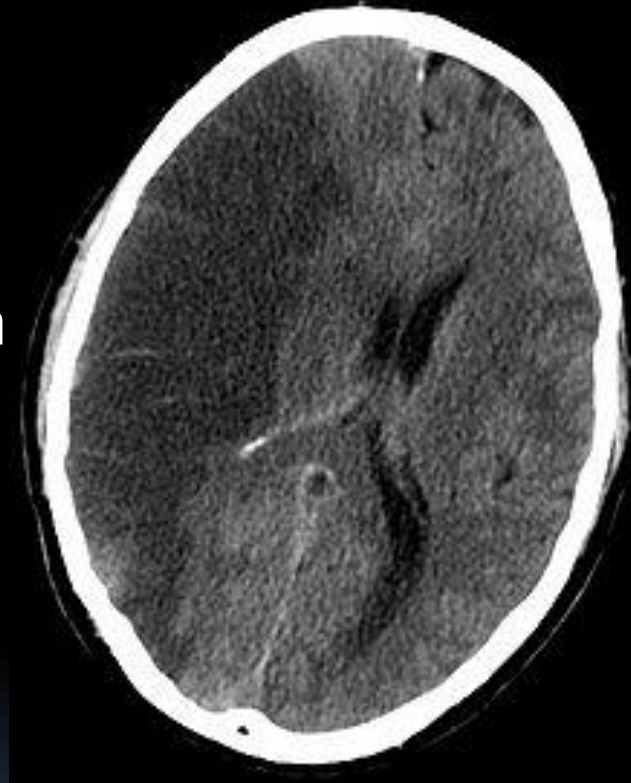
Objawy udaru

- 1) Zamknięcie tętnicy szyjnej wewnętrznej
  - Tożstronna ślepotą jednooczną
  - Przeciwnystronny niedowład połowiczny oraz połowiczne zaburzenia czucia
  - Zaburzenia mowy – afazja
  - Zaniedbywanie połowiczne

2) Zamknięcie t.środkowej mózgu

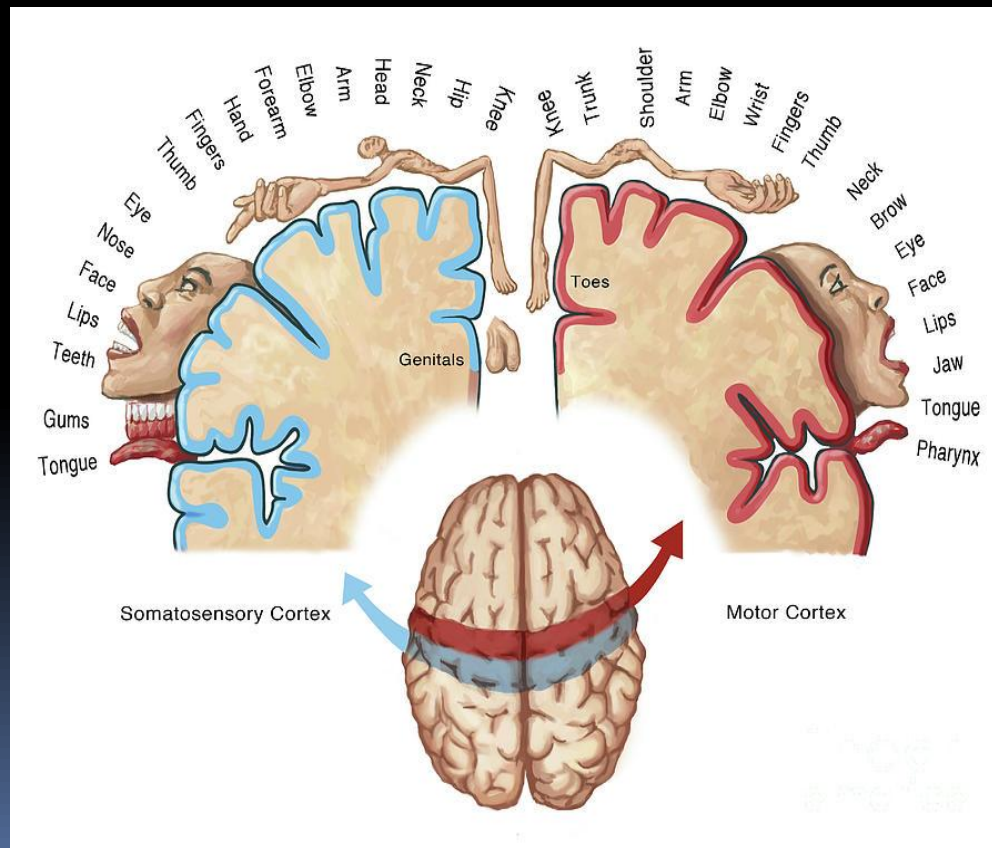
- porażenie połowicze
- połowicze zaburzenia czucia
- zaburzenia mowy
- zaburzenia orientacji przestrzennej
- Niedowidzenie połowicze jednoimiennie

Source:
Schiefer, Wilhelm, Hart (Eds.). Clinical Neuro-Ophthalmology -
A Practical Guide. Springer, Berlin/Heidelberg/New York, 2007.

- Zamknięcie górnego odgałęzienia pnia t.środkowej mózgu

- Niedowład połowiczny + osłabienie czucia bardziej wyrażone w obrębie kończyny górnej i twarzy

- Zamknięcie dolnego odgałężenia pnia t.środkowej mózgu

- Afazja – gdy uszkodzona półkula dominująca
- Zaburzenia zachowania – gdy uszkodzona półkula niedominująca

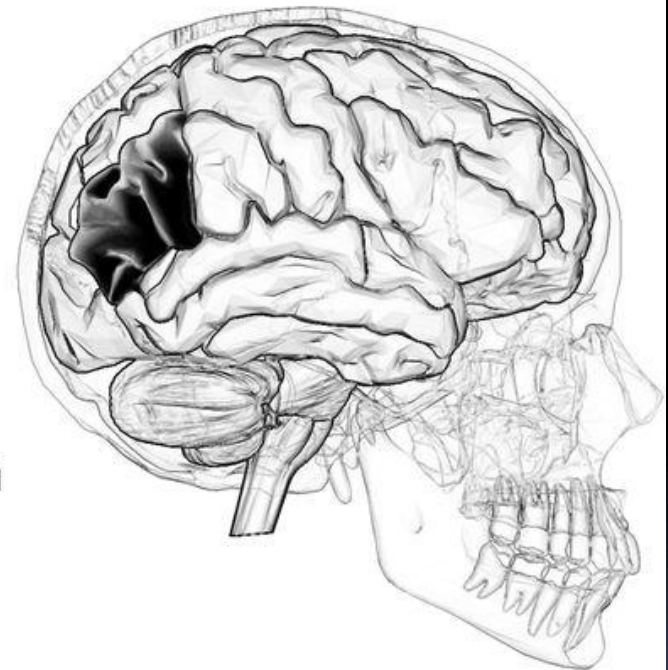

Zespół Gerstmana

- Zespół Gerstmana, lezja w obszarze zakrętu kąтового (*angular gyrus*) lewej półkuli

główne objawy:

- Akalkulia
- Agnozja palców
- Agrafia
- Zaburzenia orientacji lewa prawa strona

3) Tętnica przednia mózgu

- Niedowład połowiczny + zaburzenia czucia obejmujące w większym stopniu kończynę dolną
- zaburzenia reaktywności np.

Abulia

Mutyzm akinetyczny

Apraksja ideomotoryczna

Zaburzenia zwieraczy

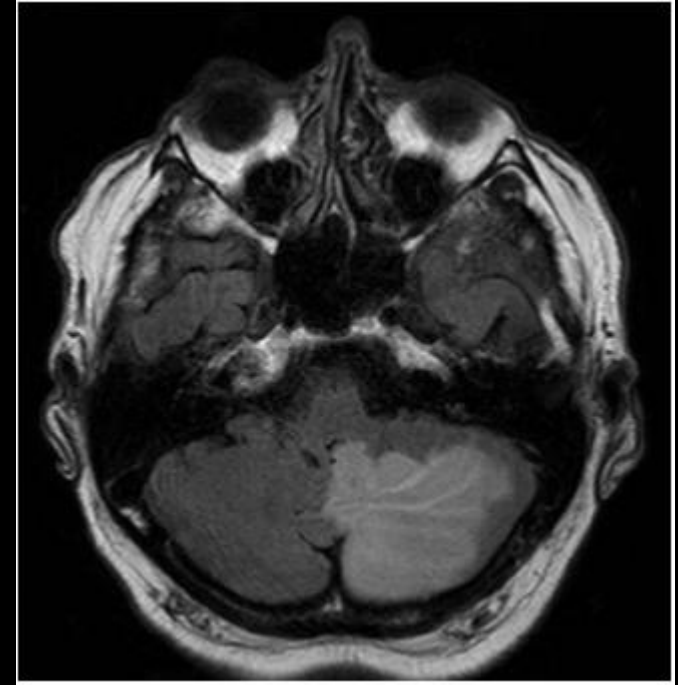
Tyłny krąg unaczynienia- t.podstawna, tt. Kręgowie

Zamknięcie tętnicy tylnej mózgu

- Jednoimienne niedowidzenie przeciwstronne
- Aleksja, anomia kolorów
- Przemijające niedokrwienie – przemijająca niepamięć globalna
- Uszkodzenie wzgórza- zaburzenia czucia po stronie przeciwnej, często hiperpatia
- Uszkodzenie odnogi tylnej mózgu- przeciwstronny niedowład połowiczny z ataksją
- Śpiączka, niedowład 4 kończyn, pozycja odmóżdzeniowa

Udar w obrębie mózdzku

- Zaburzenia równowagi
- Nieukładowe/układowe zawroty głowy
- Ból głowy
- Nudności, wymioty
- Ataksja
- Dysmetria
- Oczopląs
- Obniżone napięcie mięśni
- Mowa skandowana
- Drżenie zamiarowe

Niedomoga krążenia tylnego

- Objawy prowokowane przez nagły zwrot i odgięcie głowy
- Nagłe, napadowe, powtarzające się zwiotczenie kk. dolnych z padaniem na kolana
- Podwójne widzenie, mroczki, wrażenie falowania oglądanych przedmiotów
- Zaburzeniom w krążeniu tylnym nierzadko towarzyszą:
  - objawowa neuralgia nerwu trójdzielnego,
  - napady częściowe złożone,
  - zespół depresyjny.

- Zespoły naprzemienne – uszkodzenie pnia mózgu

Objawy zespołów naprzemiennych wynikają z jednoczesnego **uszkodzenia jądra nerwu czaszkowego** oraz sąsiadujących z nim **dróg piramidowych** krzyżujących się poniżej → w przypadku nerwów czaszkowych będą one widoczne po stronie uszkodzenia, w przeciwieństwie do objawów pochodzących z dróg piramidowych, które występują przeciwstronnie.

- Np. Zespół Millarda- Gublera

porażenie nerwu odwodzącego i nerwu twarzowego oraz włókien drogi korowo-rdzeniowej powstałe wskutek uszkodzenia w obrębie mostu

Millard Gubler syndrome

Udar krwotoczny mózgu

Krwotok
śródmózgowy jest
nagłym
wynaczynieniem
krwi do miąższu
mózgu.

Ogniska krwotoczne zlokalizowane są najczęściej:

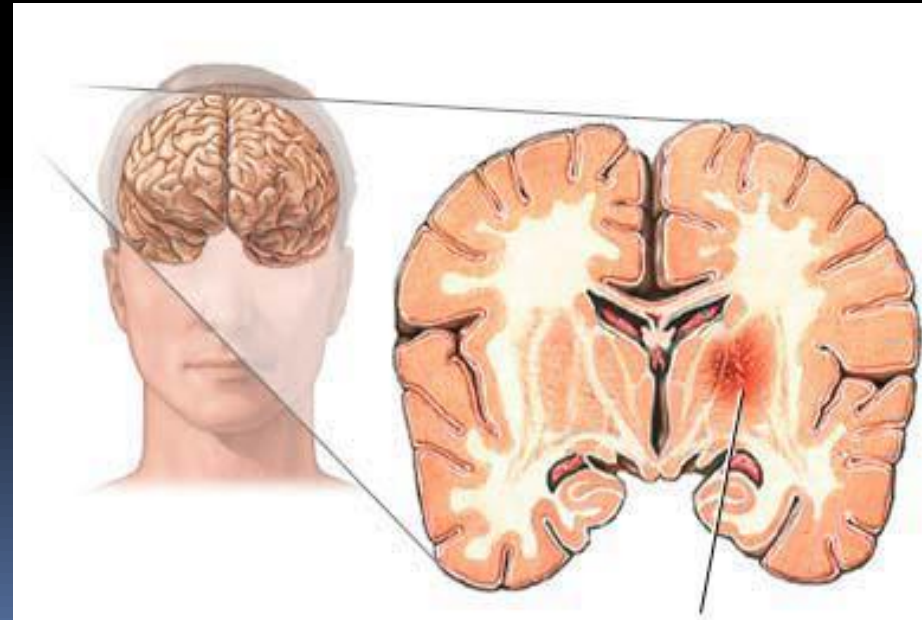
w jądrach
podstawy,

w moście,

w
mózdżku

we
wzgórzu,

w istocie
białej
półkul

Przyczyny krwotoku

- nadciśnienie tętnicze – najważniejszy, obecny u ponad 70% chorych
- inne czynniki ryzyka sprzyjające rozwojowi miażdżycy: dyslipidemie, cukrzyca, nikotynizm, otyłość
- tętniaki i malformacje naczyniowe – u osób młodych
- czynniki jatrogenne: leki p-krzepliwe, p-płytkowe
- choroby krwi (hemofilia typu A, ostra białaczka)

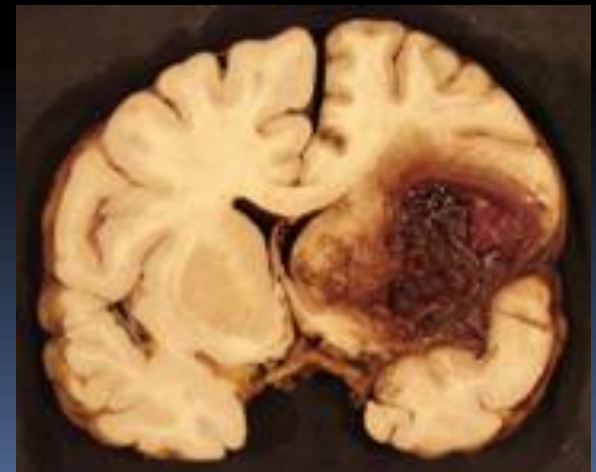
- gwałtowne wystąpienie objawów ogniskowych, takich jak niedowład połowiczny, zaburzenia mowy o typie afazji lub dyzartrii, zaburzenia widzenia (podwójne widzenie, niedowidzenie połowiczne), połowiczne zaburzenia czucia i/lub zaburzenia równowagi.

Towarzyszy im często

- silny ból głowy,
- nudności i wymioty.
- często dochodzi również do
- zaburzeń przytomności, w tym śpiączki.
- szybkie narastanie deficytu neurologicznego (objawów ogniskowych)
- napady padaczkowe w początkowym okresie choroby nawet u $\frac{1}{4}$ pacjentów
- Objawy występują nagle, następnie nasilają się w ciągu pierwszych minut lub godzin od zachorowania (wraz z powiększaniem się ogniska krwotocznego).

- W przypadku krwotoku śródmózgowego dalsze rokowania są bardzo złe – 30–50% pacjentów umiera w okresie pierwszego miesiąca (połowa z nich w trakcie pierwszych 2 dni od zachorowania).
- Jedynie około 20% chorych, którzy przeżyli krwotok, jest w stanie samodzielnie funkcjonować po 6 miesiącach

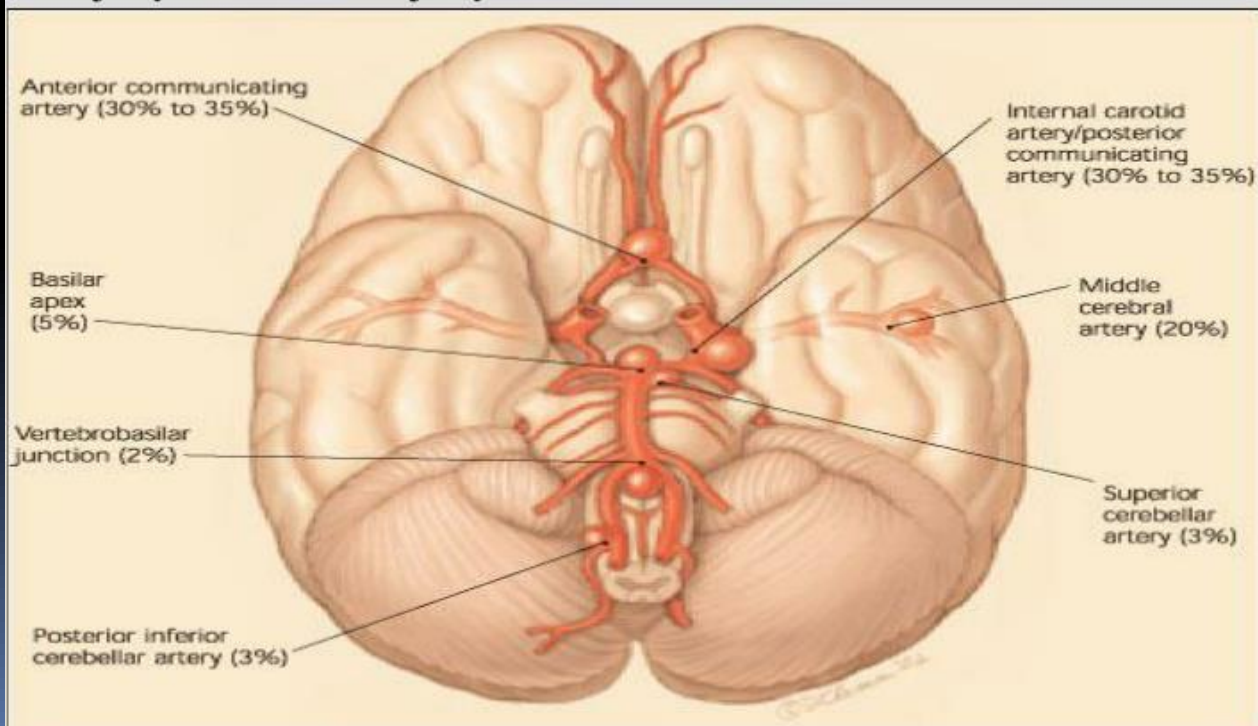

Krwawienie podpajęczynówkowe

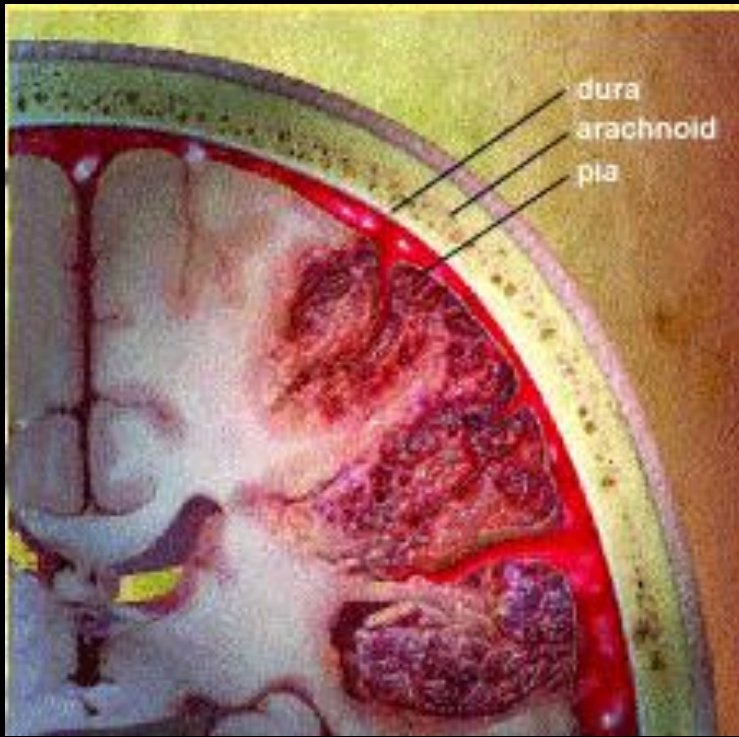
- Najczęstsza przyczyna:
70% - pęknięcie TĘTNIAKA!!!

Tętniaki wewnątrzczaszkowe

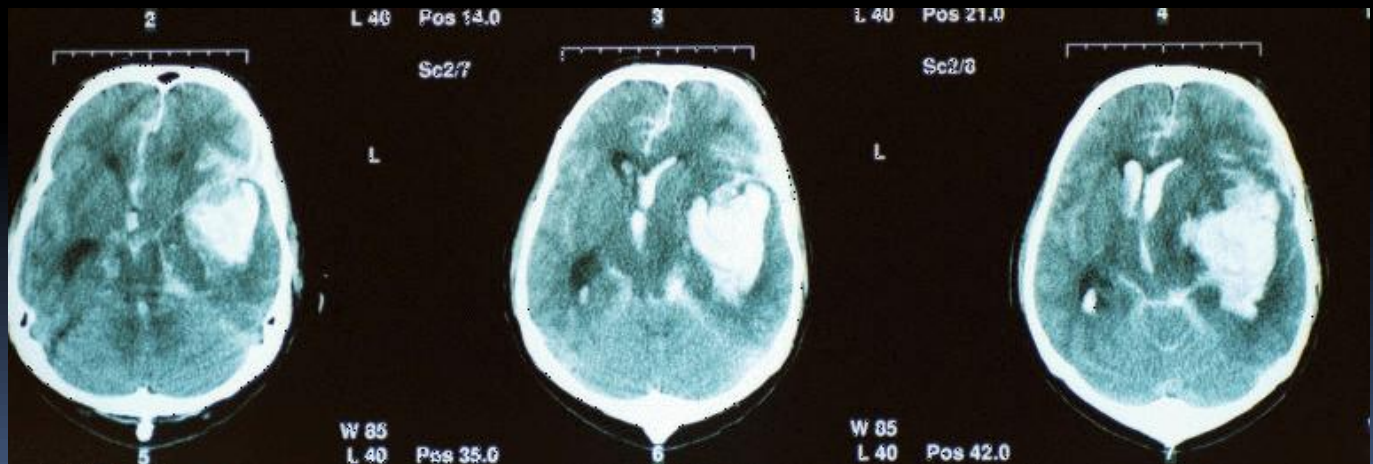
Najczęstsza lokalizacja tętniaków

Krwawienie podpajęczynówkowe

Przyczyny

- **nadciśnienie tętnicze**
- zaburzenia krzepnięcia krwi (np. hemofilia, nieprawidłowe stosowanie leków)
- angiopatia amyloidowa
- urazy
- malformacje naczyniowe
- kokaina, amfetamina
- nowotwór pierwotny lub przerzutowy

Objawy :

- **nagły ból głowy o dużym nasileniu – często określany jako **najsilniejszy w życiu****
- **utrata przytomności**
- nudności i wymioty
- ból krzyża lub kończyny dolnej
- światłowstręt,
- ogniskowe objawy neurologiczne tj. zaburzenia mowy, osłabienie kończyny

Badanie przedmiotowe

- **Objawy oponowe**
(sztywność karku !)
- Zaburzenia świadomości
- Badanie dna oka:
obrzęk tarczy n. II, krwotok do ciała szklanego.

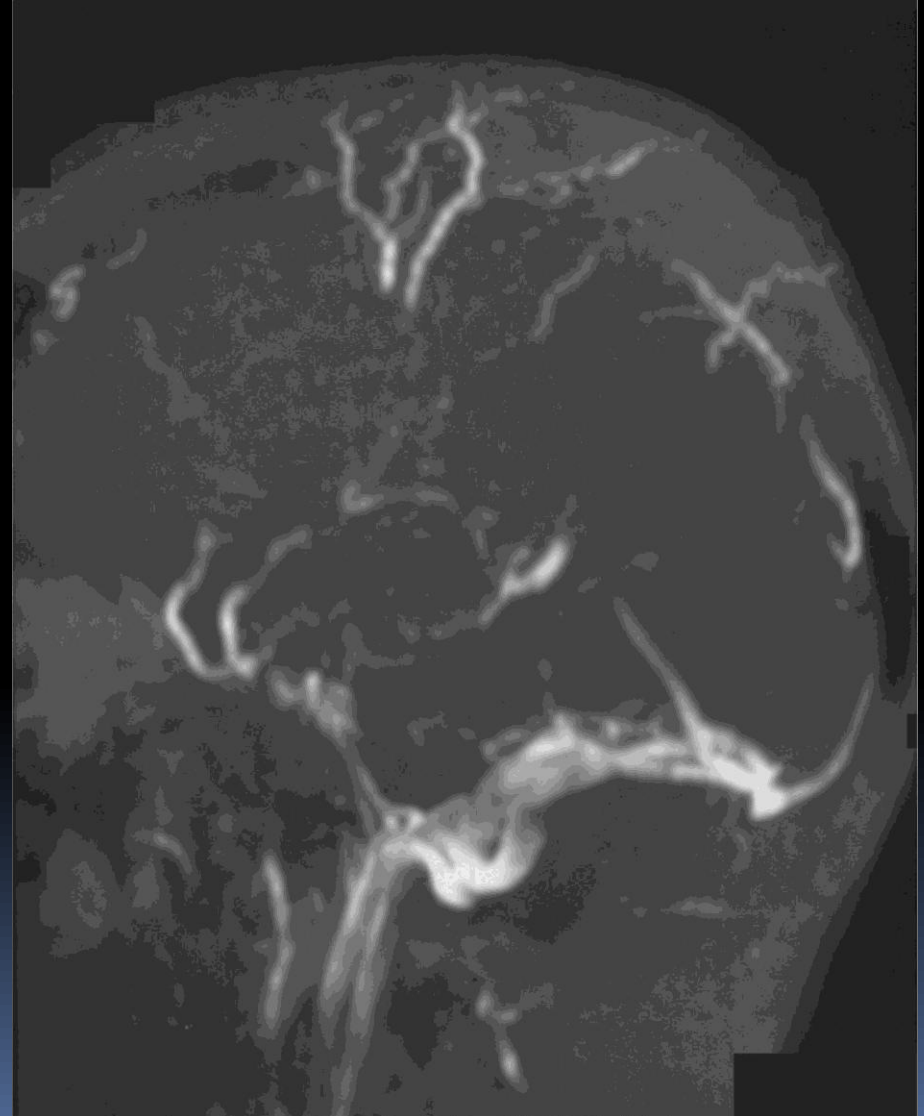

Skała Hunta i Hessa

- Do wstępnej oceny stanu klinicznego chorego z krwotokiem podpajęczynówkowym używana jest skala Boterella w modyfikacji Hunta i Hessa:
- I° – lekki ból głowy, zaznaczona sztywność karku
- II° – średni lub silny ból głowy, wyraźne objawy oponowe (duża sztywność karku), objawy uszkodzenia nerwów czaszkowych (głównie gałkoruchowych)
- III° – nieduże zaburzenia przytomności (senność) i (lub) jakościowe świadomości, obecne objawy ogniskowe
- IV° – znaczne zaburzenia przytomności (sopor), niedowład połowiczny, zakłócenia czynności wegetatywnych (objawy odkorowania)
- V° – głęboka śpiączka, sztywność odmóżdzeniowa, prężenia.

Zakrzepica zatok i żył mózgowia

Zakrzepica zatok i żył mózgowia występuje rzadko. Szacuje się, że jej skutkiem jest mniej niż 1% wszystkich udarów mózgu.

Objawy kliniczne wynikają z podwyższonego ciśnienia śródczaszkowego w wyniku upośledzenia odpływu krwi żyłnej i ewentualnie z ogniskowego uszkodzenia mózgu w przebiegu zawału żylnego.

Najczęściej są to

bóle głowy,
ogólne osłabienie,
zburzenia świadomości,
napady padaczkowe,
zaburzenia widzenia- diplopia (uszkodzenie n.VI)
niedowład,
zaburzenia mowy;
opisywano także szybko postępujący zespół otępienny

Powikłania udaru- wczesne

Najczęściej w ciągu 72 godzin po incydencie.

- Obrzęk mózgu.
- Podwyższenie ICP.
- Wgłobienie.

Wynika stąd konieczność do ciągłego klinicznego i laboratoryjnego monitorowania chorych po udarze.

Postępowanie terapeutyczne obejmuje:

- działanie przeciwobrzękowe,
- Ujemny bilans płynowy,
- Leczenie hipoksemii
- **leczenie gorączki,**
- ułożenie kątowe głowy,
- podawanie dożylnie środków farmakologicznych (przeciwbólowych, przeciwdrgawkowych).

- **Ukrwotocznienie udaru**

- Może być jatrogenne- po podaniu leczenia trombolitycznego
- około 15% wszystkich **udarów niedokrwiennych**.
- najczęściej w udarach o charakterze zatorowym jak również w zakrzepie żylnym.
- Często nie zauważa się pogorszenia objawów klinicznych chorego.
- Potwierdzone badaniem neuroobrazowym ukrwotocznienie ogniska niedokrwiennego stanowi przeciwwskazanie do leczenia przeciwzakrzepowego i przeciwplatekowego.

Powikłania sercowo-naczyniowe po udarze

Objawy najistotniejsze klinicznie i rokowniczo to:

- niewydolność krążenia,
- zaburzenia rytmu serca i jego przewodnictwa,
- zmiany niedokrwienne mięśnia sercowego,
- wahania ciśnienia tętniczego.

Zachyłstowe zapalenie płuc

Powikłania udaru c.d.

- Inwalidztwo

Udary mózgu są najczęstszą przyczyną inwalidztwa i zgonu

Zakrzepica żył głębokich

- unikanie długotrwałego unieruchomienia →, szybka rehabilitacja chorych
- zapobiegawcze leczenie przeciwkrzepliwe
- Materac przeciwoodleżynowy
- Częsta zmiana ustawienia u osób przewlekle leżących

Spastyczność

- Obecne nawet u 60% osób po udarze
- Nadmierna, niewłaściwa i mimowolna aktywność mięśni skutkująca zwiększonym napięciem mięśni, utratą pełnego zakresu ruchu oraz bólem
- W najgorszym przypadku prowadzi do utrwalonych deformacji – przykurczy a w dalszej kolejności mogą rozwijać się odleżyny

Odleżyny

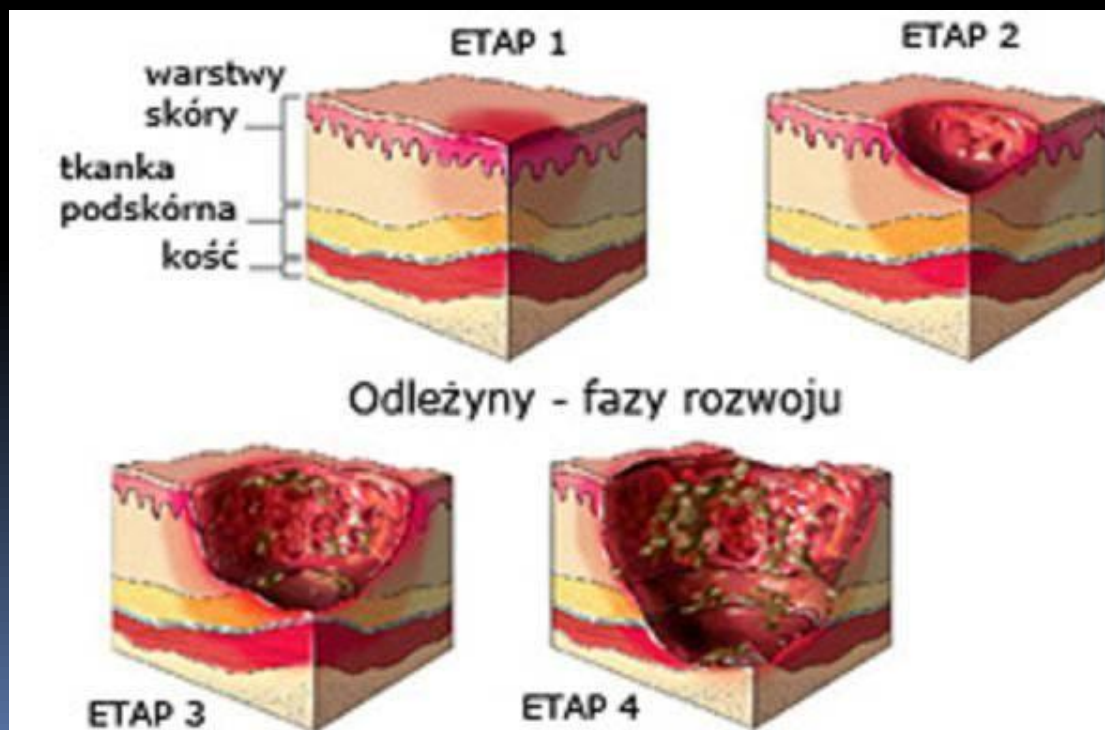
owrzodzenie spowodowane przez ucisk, które rozwija się u osób długotrwale leżących w wyniku przewlekłego ucisku lub tarcia skóry.

Główne lokalizacje:

- nad guzami kulszowymi
- okolice pięt

Inne : łokcie,
kolana

i okolice kostek.

Dysfagia i niedożywienie

- 40% osób po udarze ma zaburzoną funkcję połykania lub dysfagię – 20%
- Często konieczność żywienia przez sondę nosowo-żołądkową lub założenie PEG

Kontrola funkcji połykania-
ryzyko zachłystowego
zapalenia płuc

Obniżony nastrój i depresja poudarowa

- nawet do 70% pacjentów obniżony nastrój
20-30% - depresja poudarowa

Leczenie może dawać przełomowe efekty w ogólnym procesie powrotu do zdrowia i jakości życia

Objawy neuropsychiatryczne

- Apatia poudarowa
  - Labilność emocjonalna
  - Zaburzenia lękowe
  - Psychoza, objawy psychotyczne
-

Padaczka poudarowa

Napady mogą wystąpić w czasie udaru lub w okresie rekonwalescencji

- Napady wczesne – od 2 do 23%
częściej w przypadku udaru krwotocznego oraz udarów o lokalizacji korowej
- Późne napady padaczkowe- ok. 5-10%
  - Ok. Połowa z nich będzie nawracająca-
farmakoterapia

Zespół ośrodkowego bólu po udarze

- Ból o pochodzeniu z OUN
- Występuje rzadko, ale może być niezwykle bolesny i trudny do leczenia przebieg
- Ok. 4-8 % pacjentów po udarze
- Typowo związany jest z uszkodzeniami wzgórz, może występować również w udarach pozawzgorzowych
- ból mięśniowy-typowo skurczowy,
- dyzestezje- nieprzyjemne, palące i opóźnione w stosunku do bodźca odczucia
- hiperestezja- wygórowana reakcja na drobne bodźce
- allodynia- interpretacja dotyku jako bodźca bólowego lub umiejscawianie bólu w obszarze odległym od miejsca stymulowanego
- Ból strzelający- przerywany, o konkretnym umiejscowieniu,
- Ból krążący- pinezki i igły , chodzenie po rozbitym szkłe
- Ból perystaltyczny, trzewny- uczucie pełności pęcherza, dyzuria z uczuciem parcia na mocz, wzdęty brzuch
- Leczenie- leki p/padaczkowe (lamotrygina, karbamazepina), amitryptylina

Nietrzymanie lub zatrzymanie moczu

- Ok. 25% pacjentów udarowych wypisywanych ze szpitala
- U ok. 15% trwała dysfunkcja pęcherza
- Częste infekcje układu moczowego

Dysfunkcja jelit

30% po 7-10 dniach i 11% po 3 miesiącach

- parcie na stolec
- nietrzymanie stolca
- zaparcia

Obniżona samoocena, depresja, mniejsze zaangażowanie w rehabilitację !

Dziękuję za uwagę!

